

Wymagania edukacyjne – język polski – klasa II LO – poziom podstawowy

zgodne z Podstawą programową i Programem nauczania języka polskiego dla IV etapu edukacyjnego- Zrozumieć tekst. Zrozumieć człowieka

Wymagania ogólne

Wymagania ogólne	Ocena dopuszczająca uczeń:	Ocena dostateczna uczeń:	Ocena dobra uczeń:	Ocena bardzo dobra uczeń:
I. Odbiór wypowiedzi i wykorzystanie zawartych w nich informacji	- rozumie teksty o prostej budowie; - dostrzega sensy zawarte w powierzchniowej warstwie tekstu; - z pomocą rozpoznaje funkcje tekstu i z pomocą wskazuje środki językowe służące ich realizacji; - odbiega od stosowania kryteriów poprawności językowej;	- rozumie teksty o niezbyt skomplikowanej budowie; - stara się dostrzegać sensy zawarte w strukturze głębokiej tekstu; - stara się rozpoznać funkcje tekstu i środki językowe służące ich realizacji; - zwraca uwagę na kryteria poprawności językowej;	- na ogół rozumie teksty o skomplikowanej budowie; - na ogół dostrzega sensy zawarte w strukturze głębokiej tekstu; - na ogół rozpoznaje funkcje tekstu i środki językowe służące ich realizacji; - na ogół ma świadomość kryteriów poprawności językowej;	- rozumie teksty o skomplikowanej budowie; - dostrzega sensy zawarte w strukturze głębokiej tekstu; - rozpoznaje funkcje tekstu i środki językowe służące ich realizacji; - ma świadomość kryteriów poprawności językowej;
II. Analiza i interpretacja tekstów kultury	- nie zawsze poprawnie stosuje w analizie podstawowe pojęcia z zakresu poetyki; - w interpretacji tekstu próbuje wykorzystać wiedzę o kontekstach, w jakich może być on odczytywany; - próbuje poznać niezbędne dla literatury fakty z historii literatury i innych dziedzin humanistyki; - próbuje odczytać rozmaite sensy dzieła; - próbuje dokonać interpretacji porównawczej;	- stara się stosować w analizie podstawowe pojęcia z zakresu poetyki; - w interpretacji tekstu stara się wykorzystywać wiedzę o kontekstach, w jakich może być on odczytywany; - stara się poznać niezbędne dla literatury fakty z historii literatury i innych dziedzin humanistyki; - stara się odczytać rozmaite sensy dzieła; - stara się dokonać interpretacji porównawczej;	- na ogół stosuje w analizie podstawowe pojęcia z zakresu poetyki; - w interpretacji tekstu na ogół wykorzystuje wiedzę o kontekstach, w jakich może być on odczytywany; - na ogół poznaje niezbędne dla literatury fakty z historii literatury i innych dziedzin humanistyki; - na ogół odczytuje rozmaite sensy dzieła; - na ogół dokonuje interpretacji porównawczej;	- stosuje w analizie podstawowe pojęcia z zakresu poetyki; - w interpretacji tekstu wykorzystuje wiedzę o kontekstach, w jakich może być on odczytywany; - poznaje niezbędne dla literatury fakty z historii literatury i innych dziedzin humanistyki; - odczytuje rozmaite sensy dzieła; - dokonuje interpretacji porównawczej;
III. Tworzenie wypowiedzi	- buduje wypowiedzi o niezbyt wysokim stopniu złożoności; - nie zawsze stosuje w nich podstawowe zasady logiki i retoryki; - próbuje zwiększać własną kompetencję językową.	- stara się budować wypowiedzi o wyższym stopniu złożoności; - stara się stosować w nich podstawowe zasady logiki i retoryki; - zwraca uwagę na własną kompetencję językową.	- na ogół buduje wypowiedzi o wyższym stopniu złożoności; - na ogół stosuje w nich podstawowe zasady logiki i retoryki; - na ogół ma świadomość własnej kompetencji językowej.	- buduje wypowiedzi o wyższym stopniu złożoności; - stosuje w nich podstawowe zasady logiki i retoryki; - ma świadomość własnej kompetencji językowej.

Na ocenę celującą

- uczeń opanował w pełni zakres wiadomości i umiejętności przewidzianych programem,
- formułował dojrzałe, wnikliwe wnioski,
- samodzielnie i twórczo rozwijał własne uzdolnienia oraz organizował pracę w grupie i kierował nią
- biegłe posługiwał się zdobytą wiedzą i nabytymi umiejętnościami w rozwiązywaniu problemów teoretycznych lub praktycznych, i proponował rozwiązania nietypowe
- stawiał hipotezy badawcze,
- polemizował, by obronić własne stanowisko, szukając wciąż nowych argumentów.

1. Romantyzm**Treści nauczania**

Nowa estetyka – przełom romantyczny w literaturze, malarstwie i muzyce.

Romantyczne drogi wiodące do poznania – siebie, natury i świata pozazmysłowego.

Polskie drogi do wolności – koncepcje odzyskania niepodległości w literaturze romantycznej.

Władcy romantycznej historii – człowiek, Bóg, szatan.

Tragizm bohaterów romantycznych.

Romantyczny poeta wieszcz wobec Boga i innych ludzi.

Inicjacyjny charakter podróży romantycznej.

Kreacje bohaterów romantycznych – pomiędzy indywidualizmem a realizacją kulturowych wzorców.

Literatura romantyczna jako źródło polskiej mitologii narodowej.

Antynomie literatury romantycznej.

„Poezja wszechstronna” – estetyka dramatu romantycznego.

Nawiązania do romantycznych toposów i motywów w literaturze współczesnej.

Czy na pewno „niesceniczny”? – dramat romantyczny w polskim teatrze współczesnym.

Teksty literackie

Adam Mickiewicz, wiersze (wybór, w tym *Oda do młodości*), *Ballady* (wybór, w tym *Romantyczność*), *Sonet krymskie* (wybór), *Konrad Wallenrod* (fragmenty), *Dziady cz. III*, *Dziady cz. IV* (fragmenty), *Pan Tadeusz*, *Liryki lozańskie* (wybór)
Cyprian Kamil Norwid, wiersze (wybór)
Franciszek Schiller *Do radości*

Inne teksty kultury

Caspar David Friedrich *Skały kredowe na Rugii*
Georg Wilhelm Friedrich Hegel *Wykłady z filozofii dziejów* (fragmenty)
Tadeusz Konwicki *Lawa*
Georges Bizet *Carmen*
Maria Janion *Niesamowita słowiańszczyzna* (fragmenty)
Maria Janion *Makiawelizm*

Dialog z przeszłością

Julian Tuwim *Śmierć*
Jarosław Iwaszkiewicz *Do prawnuczki*
Anna Kamińska *Prośba*
Andrzej Bursa *Poeta*

Pojęcia kluczowe

romantyzm, irracjonalizm, ludowość, historyzm, orientalizm, pejzaż duszy, pielgrzymka, egotyzm, wallenrodyzm, bajronizm, makiawelizm, prometeizm, mesjanizm, martyrologia., rewolucja, historiozofia, indywidualizm, bohater werteryczny, wieszcz, mit arkadyjski, powieść epistolarna oda, ballada, legenda, list poetycki, rapsod, dramat romantyczny, kompozycja otwarta, synkretyzm, improwizacja, epopeja romantyczna, idealizacja, epilog,

DOPUSZCZAJĄCĄ	DOSTATECZNĄ	DOBRA	BARDZO DOBRĄ
	to, co na ocenę dopuszczającą , a także:	to, co na ocenę dostateczną , a także:	to, co na ocenę dobrą , a także
<ul style="list-style-type: none"> - zdefiniować wymienione wyżej pojęcia kluczowe - wyjaśnić znaczenie słowa „romantyzm”, „romantyczny”; - podać daty wiążące się z powstaniem romantyzmu w Europie i w Polsce; - określić własny nastrój związany z obrazem romantycznym; - nadać obrazowi romantycznemu własny tytuł; - przedstawić historiozofię na podstawie pierwszych akapitów tekstu Hegla; - wskazać związek myśli historiozoficznej Hegla z ideami oświecenia; - przedstawić ogólną tematykę wiersza <i>Do Radości</i>; - podać genezę ballad Mickiewicza; - wymienić słowa tworzące koloryt lokalny (orientalizmy) w <i>Sonetach A.Mickiewicza</i> - przedstawić genezę utworów A.Mickiewicza np. <i>Konrada Wallenroda</i>, <i>Dziadów</i>, <i>Pana Tadeusza</i>, - przedstawić znaczenie motta utworu; - omówić sposób traktowania więźniów na podstawie <i>Dziadów cz.III</i> - opisać cierpienia bohaterów; - wskazać fragmenty w <i>Ustępie III cz. Dziadów</i> opisujące działanie carskich represji; - wskazać w <i>Widzeniu księdza Piotra</i> elementy kreujące nastrój grozy; 	<ul style="list-style-type: none"> - przedstawić znaczenie motta utworu; - podać cechy romantyzmu jako epoki; - podać okoliczności wiążące się z początkami romantyzmu w Europie i w Polsce; - przedstawić kompozycję obrazu romantycznego - omówić nastrój utworu Schillera; - wskazać w utworze Schillera cechy ody; - rozpoznać postaci w <i>Romantyczności</i> Mickiewicza; - określić wypowiedzi narratora w trzeciej osobie; - przeanalizować wypowiedzi bohaterki; określić sens refrenu w <i>Romantyczności</i> Mickiewicza - wyjaśnić sens porównań w wierszu; - określić temat wypowiedzi podmiotu mówiącego; - określić adresata wiersza; - określić swoistość dialogu w utworze; - wskazać inwersję w sonecie <i>Bakczysaraj</i> i określić jej rolę; - określić rolę wskazanych epitetów, odwołując się do pojęcia orientalizmu w sonecie <i>Bakczysaraj w nocy</i>; - określić rolę podmiotu mówiącego; - przedstawić uzasadnienie walki podjętej przez Waltera; - wyjaśnić znaczenie miejsca i czasu <i>Wielkiej Improwizacji</i>; - wskazać metafory i epitety 	<ul style="list-style-type: none"> - przedstawić sferę ideową epoki; - przedstawić zmiany w sferze sztuki; - powiedzieć, czym jest Duch według Hegla; - wymienić etapy postępu wolności w dziejach na podstawie poglądów Hegla - określić kierunek i cel rozwoju dziejów na podstawie poglądów Hegla - scharakteryzować bohaterkę <i>Romantyczności</i> poprzez jej wypowiedzi; - określić wypowiedzi narratora <i>Romantyczności</i> w pierwszej osobie; - określić rolę środków stylistycznych w <i>Sonetach odeskich</i> A.Mickiewicza; - wskazać cechy miłości romantycznej w wierszu; - określić funkcje paralelizmu w utworze; - wyjaśnić, dlaczego <i>Niepewność</i> jest piosenką; - wyjaśnić znaczenie aluzji biblijnej i paradoksu w sonecie <i>Bakczysaraj</i>; - wyjaśnić znaczenie instrumentacji głoskowej w sonecie <i>Bakczysaraj</i>; - zinterpretować metafory dotyczące nocy w sonecie <i>Bakczysaraj w nocy</i>; - nazwać wartości, które wybiera Konrad Wallenrod; - przedstawić zależności między 	<ul style="list-style-type: none"> - porównać epokę oświecenia i romantyzmu i wyjaśnić podstawowe pojęcia; - czytać i objaśniać obrazy romantyczne; - wyjaśnić symbolikę morza i powiązać z ideą panteizmu; - zinterpretować obraz w kontekście podanych tytułów; - zredagować tekst interpretujący obraz; - scharakteryzować etapy postępu wolności w dziejach na podstawie filozofii Hegla - opisać poziom wolności ludzi w każdej z epok na podstawie filozofii Hegla - wyjaśnić rolę wybitnych jednostek w wizji Hegla; - właściwie dobrać argumenty; - wyjaśnić sens ostatniego zdania wypowiedzi narratora <i>Romantyczności</i> - zinterpretować opozycję „prawdy martwe – prawdy żywe” w <i>Romantyczności</i> - porównać tematykę i nastrój ballad A.Mickiewicza - odnieść się do innego utworu miłosnego; - sformułować prawdy o miłości na podstawie liryków A.Mickiewicza - przedstawić podobieństwa między uczuciem podmiotu lirycznego wierszy A.Mickiewicza a postawą werteryczną; - podać odpowiedź na pytanie zawarte w wierszu <i>Niepewność</i> - przedstawić sposób narastania napięcia w utworze; - scharakteryzować wizję miłości ukazaną w wierszu <i>Niepewność</i> - porównać wizję miłości z sonetu i miłości romantycznej - zinterpretować <i>Bakczysaraj</i> jako utwór o

<ul style="list-style-type: none"> -wymienić postaci ukazane we fragmencie <i>Pana Tadeusza</i> i wyjaśnić, co je łączy; - wymienić motywy łączące podane fragmenty utworu; - przedstawić stosunek szlachty zaściankowej do chłopów; - określić hierarchię wartości Sędziego; - podać przykłady użycia przymiotnika „ostatni”; - zrekonstruować biografię Jacka Soplicy; - wskazać okoliczności łagodzące postępowanie Jacka; - podać cel misji ks. Robaka na Litwie; - przedstawić genezę liryków lozańskich; - wydzielić część opisową i refleksyjną w utworze [<i>Nad wodą wielką i czystą...</i>]; - wypowiedzieć się na temat metafory w liryku [<i>Gdy tu mój trup...</i>]; - wskazać różne rodzaje powtórzeń; - przedstawić genezę <i>Hymnu</i> Słowackiego; - opisać pejzaż przedstawiony w wierszu; - określić, na czym polega modlitewny charakter wiersza Kamińskiej; - przedstawić genezę <i>Grobu Agamemnona</i>; -określić sytuację egzystencjalną osoby mówiącej w wierszu; - określić, kim jest osoba mówiąca i adresat <i>Bo to jest wieszczka najjaśniejsza chwala...</i>; - określić sytuację egzystencjalną osoby mówiącej w wierszu <i>Bo to jest wieszczka najjaśniejsza chwala</i> -wskazać w wierszu Iwaszkiewicza <i>Do prawnuczki</i> sformułowania świadczące, że adresatem jest dziecko; - określić bohatera i adresata wiersza <i>Adam Krafft</i>; - przypomnieć losy Romea i Julii; - przedstawić genezę utworu <i>Bema pamięci żałobny-rapsod</i>; - określić rolę osoby mówiącej w pierwszych czterech strofach; - dokonać podsumowania sprzeczności i paradoksów literatury romantyzmu dość powierzchownie, uczeń zna podstawowe problemy, zagadnienia; - połączyć twórców z ich utworami; 	<ul style="list-style-type: none"> odnoszące się do poezji; - wskazać cechy, które przypisuje sobie Konrad; - ukazać heroizm postawy Tomasza (<i>Dziady</i> cz.III) - podać przyczyny cierpienia narodu polskiego- martyrologia w <i>Dziadach</i> - określić, jak jest pokazane współzucie dla bohatera; - przedstawić prośby skierowane do Matki Bożej (<i>Pan Tadeusz</i>) -omówić znaczenie portretów Kościuszki i Rejtana (<i>Pan Tadeusz</i>) -nazwać wydarzenia historyczne ukazane we fragmencie <i>Pana Tadeusza</i> - określić rodzaj patriotyzmu reprezentowany przez postaci historyczne; - scharakteryzować sytuację majątkową i polityczną szlachty w karczmie; - przedstawić Sędziego jako przywódcę powstania; - wyjaśnić rolę określenia „ostatni”; - porównać opowieść Gerwazego z relacją Jacka; - wymienić chwalebne czyny Jacka i określić, które z nich cenił on najbardziej; - ocenić powodzenie działań ks. Robaka - określić, na czym polega niezwykłość metafory w liryku [<i>Gdy tu mój trup...</i>]; - określić rolę powtórzeń w liryku [<i>Gdy tu mój trup...</i>]; - nazwać różne postaci smutku ukazane w hymnie <i>Smutno mi, Boże</i> - rozpoznać typ modlitwy w <i>Prośbie</i>; - określić prośby do Boga; - wskazać różnice między modlitwą Słowackiego a wierszem Kamińskiej - wskazać rozmaite dygresje w wierszu; - podać inspirację do napisania poszczególnych wierszy A.Mickiewicza, J.Słowackiego i C.K.Norwida - wskazać w wierszu epitety i określić ich funkcję - wskazać cechy nieszczęśliwego losu bohatera w utworze(<i>Coś ty Atenom zrobił Sokratesie</i> C.K.Norwid) - wskazać fragmenty oskarżające społeczeństwo o niezrozumienie Innego(<i>Coś ty Atenom zrobił Sokratesie</i> C.K.Norwid) - przedstawić dwie interpretacje zjawiska ukazanego w wierszu <i>W Weronie</i>; - wskazać formy archaicznę wierszu <i>Bema pamięci żałobny-rapsod</i> -opisać ceremonię pogrzebową na podstawie <i>Bema pamięci żałobny-rapsod</i>; - sformułować ogólną refleksję na temat roli wybitnych jednostek w dziejach świata; 	<ul style="list-style-type: none"> życiem rodzinnym, prywatnym, obywatelskim; - zinterpretować sens pierwszych wersów <i>Dziadów</i> cytowanych w podręczniku; - skonfrontować sens tych wersów z postawą Konrada; - określić postawę Konrada wobec Boga, ludzi i innych twórców; -wyliczyć pragnienia Konrada wobec Boga i określić ich cel; - scharakteryzować system carskich represji na podstawie <i>Dziadów</i> cz.III - podać cechy upodabniające Wasilewskiego do Chrystusa; - porównać cierpienia narodu polskiego z męką Jezusa; - scharakteryzować ks. Piotra; - odpowiedzieć na pytania do tekstu sprawdzającego umiejętność czytania ze zrozumieniem poprawnie, wyczerpująco, zgodnie z tematem i sensem analizowanego tekstu; - wyjaśnić obecność portretów Jasińskiego i Kossaka w Soplicowie - wydzielić w koncercie Jankiela pięć części; - opisać reakcje słuchaczy na koncert Jankiela - przedstawić rolę świadomości historycznej wybranych bohaterów <i>Pana Tadeusza</i> - określić sytuację stanu szlacheckiego na podstawie <i>Pana Tadeusza</i> - określić, za jakimi wartościami tęskni szlachta w <i>Panu Tadeuszu</i> - wskazać przejawy megalomanii w postawach bohaterów <i>Pana Tadeusza</i> - wyjaśnić postawę Tadeusza, Zosi i Hrabiego; - wskazać elementy emocjonalne w spowiedzi Jacka; - scharakteryzować Jacka jako męża i ojca; - określić sens zakonnego nazwiska Jacka i jego działań; - podać najbardziej spektakularne czyny ks. Robaka; - opisać krajobraz i wskazać jego przemiany na podstawie <i>Pana Tadeusza</i> - opisać pejzaż mentalny; - określić odczucia osoby mówiącej w hymnie Słowackiego - rozstrzygnąć, czy osoba mówiąca jest pielgrzymem w hymnie <i>Smutno mi, Boże</i> - określić nastrój w poszczególnych częściach wiersza <i>Bo to jest wieszczka najjaśniejsza chwala</i> - określić stosunek twórcy do odbiorców jego poezji na podstawie <i>Grobu Agamemnona</i> - wskazać i omówić symbole 	<ul style="list-style-type: none"> konflikcie między kulturą a naturą; - wyjaśnić rolę obrazów poetyckich w obu tercynach w sonecie <i>Bakczysaraj w nocy</i>; - omówić rolę motywów biblijnych w obu sonetach; - zinterpretować sonet <i>Bakczysaraj</i> jako poetycką refleksję o przemijaniu; - zredagować tekst pokazujący Orient jako źródło refleksji egzystencjalnej i historiozoficznej; - wyjaśnić motywy, którymi kieruje się Wallenrod; - ocenić wypowiedź C. Norwida o Aldonie; - określić rolę bohatera wobec narodu; - wykazać, że Konrad jest romantycznym indywidualistą; - wyjaśnić prometeizm Konrada; - przedstawić trzy wcielenia Konrada; - przedstawić heroizm Janczewskiego, Cichowskiego i Tomasza na podstawie <i>Dziadów</i> - wyjaśnić sens martyrologii narodów; - przedstawić różne oblicza patriotyzmu, odwołując się do całego tekstu; - rozważyć problem uszlachetniającego cierpienia; - wyjaśnić związek cech charakteru ze zdolnościami profetycznymi księdza; - wyjaśnić mesjanistyczny sens widzenia ks. Piotra; - zinterpretować prorocstwo ks. Piotra; - wyjaśnić symbolikę biblijną; - porównać postawy Konrada i ks. Piotra wobec Boga; - przedstawić rolę <i>Mazurka Dąbrowskiego</i> w polskiej tradycji patriotycznej; - wskazać środki opisujące muzykę w koncercie Jankiela (<i>Pan Tadeusz</i>) - wyjaśnić, czego dowodzą reakcje słuchaczy na koncert Jankiela - określić rolę koncertu w kompozycji całego <i>Pana Tadeusza</i> - wyjaśnić spór między szlachtą i pokazać absurdalność tego sporu; - scharakteryzować Sędziego i ks.Robaka na tle szlachty; - ocenić postawy bohaterów; - porównać postawę Tadeusza, Zosi i Hrabiego ze starszymi przedstawicielami stanu szlacheckiego - wskazać cechy charakteru Jacka wspólne całej szlachcie zaściankowej; - wskazać analogie między biografią Jacka / ks. Robaka a historią narodu szlacheckiego; - porównać Jacka / ks. Robaka z innymi bohaterami Mickiewicza; - wyjaśnić, że przedmiotem opisu jest pejzaż mentalny (<i>Liryki lozańskie</i>) - udowodnić, że myśli i przeżycia podmiotu są wyrażone za pomocą obrazu (<i>Nad wodą wielką i czystą</i>) - udowodnić, że wiersz ma charakter kontemplacyjny (<i>Gdy tu mój trup</i>) - wyjaśnić sposób idealizowania „ojczyzny myśli” w <i>Lirykach lozańskich</i> - porównać obrazy przyrody w lirykach lozańskich i <i>Stepach akemańskich</i>; - zinterpretować ostatnią strofę Hymnu Słowackiego wiersza jako przesłanie o
---	---	--	---

	<ul style="list-style-type: none"> - dokonać podsumowania epoki; - wskazać dość ogólnie jej najważniejsze przesłanki ideowe i osiągnięcia artystyczne; 	<p>obrazujące antynomie charakteru narodowego Polaków <i>Grobu Agamemnona</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - objaśnić sens puenty <i>Grobu Agamemnona</i> - uargumentować swoje stanowisko; - wymienić elementy służące stylizacji Bema(<i>Bema pamięci żałobny-rapsod</i>) - określić, jak poeta widzi przyszłość ludzkości <i>Bema pamięci żałobny-rapsod</i>; - określić, jak poeta buduje patos rapsodu; - poprawnie dokonać podsumowania epoki; - przedstawić wyczerpująco jej najważniejsze przesłanki ideowe i osiągnięcia artystyczne; 	<p>charakterze uniwersalnym, zawierającym romantyczny egotyzm;</p> <ul style="list-style-type: none"> - uzasadnić, że <i>Hymn</i> jest modlitwą poetycką i określić jej rodzaj; - porównać kreacje poety pielgrzyma, wędrowca z wierszy Mickiewicza i Słowackiego; - zredagować tekst opisujący postawę „ja” lirycznego w <i>Hymnie</i>; - określić stosunek poety do powstania listopadowego na podstawie <i>Grobu Agamemnona</i> - wymienić symboliczne i dosłowne określenia polskich wad narodowych na podstawie <i>Grobu Agamemnona</i> - odnieść się do oceny Polaków zawartej w <i>Grobie Agamemnona</i> - rozstrzygnąć, czy życie poety to chwala, czy przekleństwo (<i>Bo to jest wieszczka...</i>) - wskazać związek utworu <i>Bo to jest wieszczka...</i> z tradycją literacką; - zinterpretować wiersz jako polemikę z toposem <i>Non omnis moriar</i>; - wyjaśnić, jak poeci romantyczni rozumieją pojęcie wieszczka; - omówić problematykę egzystencjalną wierszy [<i>Bo to jest wieszczka...</i>] i <i>Do prawnuczki</i>; - dyskutować, argumentując, dowodząc, wnioskując, podając stosowne przykłady, znajdując analogie lub przeciwieństwa, ewentualne błędy w wypowiedziach dyskutantów; - rozstrzygnąć, kto jest Innym, wyjaśnić jego obcość; - wyjaśnić symbolikę kamieni; - porównać poglądy Norwida i Mickiewicza o poznawaniu świata; - objaśnić symbolikę przedmiotów niesionych przez panny; w wierszu <i>Bema pamięci żałobny rapsod</i> - wywnioskować, jaką rolę ma odegrać gen. Bem; - wyjaśnić sens symbolu „ujętych snem grodów”, a następnie całego utworu <i>Bema pamięci żałobny rapsod</i> - porównać kreacje antycznych i średniowiecznych rycerzy z wizerunkiem Bema; - samodzielnie dokonać podsumowania epoki; - interesująco przedstawić jej najważniejsze przesłanki ideowe i osiągnięcia artystyczne; - odnieść się do różnych tekstów kultury, własnych lektur, doświadczeń i przemyśleń;
--	--	--	---

Na ocenę celującą uczeń opanował doskonale wiadomości i umiejętności przewidziane na ocenę bardzo dobrą oraz biegle posługiwał się zdobytą wiedzą i nabytymi umiejętnościami w rozwiązywaniu problemów teoretycznych lub praktycznych

2. POZYTYWIZM

Treści nauczania

Nowe zadania literatury i prasy – pisarze i publicyści jako propagatorzy pozytywistycznego programu społecznego.

Pozytywistyczne ideały i hasła w literaturze epoki – ich realizacja i rozrachunek z nimi.

Poznawanie człowieka w prozie realizmu – portrety psychologiczne bohaterów literackich, jednostka wobec społeczeństwa nowoczesnego.

Bohaterowie prozy realistycznej w poszukiwaniu wartości.

Mizogini i feminiści – autorzy prozy realistycznej o kobietach.

Próby zrozumienia *Innego* w literaturze pozytywizmu.
 Miasto jako przestrzeń i bohater powieści realistycznych.
 Mikrokosmos powieści realistycznej.
 Poezja czasów niepoetyckich.
 Zwycięstwo romantyzmu – apoteoza polskiej historii i dążeń niepodległościowych w literaturze pozytywistycznej.
 Nawiązania do pozytywistycznych toposów i motywów

Teksty literackie

Bolesław Prus *Lalka, Kroniki tygodniowe* (wybór)
 Eliza Orzeszkowa *Nad Niemnem*
 Maria Konopnicka *Mendel Gdański*
 Adam Asnyk, wiersze (wybór)

Inne teksty kultury

August Comte *Wykład filozofii pozytywnej* (fragmenty)
 Józef Chelmoński *Czwórka*
 Zbigniew Kuźmiński *Nad Niemnem*
 Sławomira Walczewska *Damy, rycerze, feministki: kobiecy dyskurs emancypacyjny w Polsce* (fragmenty)
 Jan Tomkowski *Neurotyczni bohaterowie Prusa* (fragmenty)
 Michał Głowiński *Powieść i autorytety* (fragmenty)

Dialog z przeszłością

Czesław Miłosz *Dwór*
 Adam Zagajewski *Dom*

Pojęcia kluczowe

- Świat idei: pozytywizm, utilitaryzm, liberalizm, socjalizm, scjentyzm, darwinizm, praca u podstaw, praca organiczna, emancypacja kobiet, asymilacja Żydów, antysemityzm, etos mieszczański, klasa (grupa) społeczna, panorama społeczna.
- Organizacja dzieła literackiego: realizm, powieść, stylizacja środowiskowa, nowela, opowiadanie, sakralizacja, felieton, reportaż.

Uczeń powinien na ocenę:

DOPUSZCZAJĄCĄ	DOSTATECZNĄ	DOBRA	BARDZO DOBRĄ
<p>to, co na ocenę dopuszczającą , a także:</p> <ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnić znaczenie pojęć pozytywizm, pozytywistyczny, utilitaryzm, scjentyzm, ewolucjonizm, organicyzm - podać daty wiążące się z powstaniem pozytywizmu w Polsce - wymienić główne punkty programu polskich pozytywistów - wyjaśnić określenia praca u podstaw, praca organiczna, emancypacja kobiet, asymilacja Żydów - określić poglądy Comte'a na temat filozofii pozytywnej - wymienić twórców pozytywistycznych - określić podmiot mówiący i adresata omawianych wierszy - przedstawić swoje wrażenia związane z obrazami epoki - wskazać kontrast na obrazie - wskazać elementy realistyczne w malarstwie pozytywistycznym - przedstawić genezę pozytywistycznych utworów; - w wierszach Asnyka dostrzeżać obecność idei romantycznych - przedstawia cechy noweli pozytywistycznej i powieści realistycznej na podstawie przeczytanych utworów - odnajduje w <i>Lalce</i> cechy powieści dojrzałego realizmu - charakteryzuje świat przedstawiony utworu (określa czas, miejsce, 	<p>to, co na ocenę dostateczną , a także:</p> <ul style="list-style-type: none"> -podać cechy pozytywizmu jako epoki - podać okoliczności wiążące się z początkami pozytywizmu w Polsce - wyjaśnia jakie historyczne i polityczne przyczyny wpłynęły na ukształtowanie się programu polskich pozytywistów - przedstawić poglądy Comte'a dotyczące badań filozofii;- wskazać w utworach środki stylistyczne i metafory odwołujące się do hasła pozytywizmu oraz wyjaśnić ich sens -krótko wyjaśnić terminy: realizm, naturalizm, odnosząc je do literatury i malarstwa drugiej połowy XIX w - wskazać elementy tworzące ruch na obrazach realistycznych - przedstawić nastrój obrazów realistycznych - wskazać w wierszach Asnyka obecność idei romantycznych - wskazać różne formy narracji w prozie -przedstawić obraz życia społecznego ukazany w <i>Lalce</i> (wskazać i scharakteryzować przedstawicieli różnych warstw społecznych i środowisk) -wymienić i scharakteryzować bohaterów; wskazać ich cechy typowe i indywidualne -scharakteryzować Wokulskiego jako postać złożoną, noszącą cechy 	<p>to, co na ocenę dobrą , a także:</p> <ul style="list-style-type: none"> -przedstawić strefę ideową epoki -przedstawić zmiany w sztuce - przedstawić zmiany w sferze kultury i sztuki; - dostrzegać w omawianych utworach dialog z tradycją -sformułować podstawowy postulat metodologiczny Comte'a -zinterpretować wiersze Adama Asnyka np. <i>Do młodych</i>: określić zawarte w nich idee, nadawcę i adresata, przesłanie; wskazać środki stylistyczne i określić ich funkcje -dokonać analizy i interpretacji utworów pozytywistycznych, ocenić program w nich zawarty - przedstawić cechy malarstwa realistycznego - przedstawić stosunek narratora do postaci literackich -wyjaśnić symbolikę utworów - podać przykłady realizacji programu epoki przez bohaterów literackich -nazwać drogi życiowe bohaterów -określić funkcje stylizacji środowiskowej języka bohaterów <i>Lalki</i> (np. germanizmy w języku Mincla, język Żydów, elementy gwarowe w mowie postaci pochodzących ze wsi itp.) -odnaleźć ukryty w powieści <i>Lalka</i> komentarz autorski (np. tytuły rozdziałów) -przedstawić dokonania i dalsze 	<p>to, co na ocenę dobrą , a także:</p> <ul style="list-style-type: none"> - porównać epokę romantyzmu i pozytywizmu - wyjaśnić podstawowe pojęcia - czytać i objaśniać obrazy pozytywistyczne; -wskazać cechy „filozofii pozytywnej” w cytowanym tekście - zacytować fragmenty wierszy realizujące poszczególne idee pozytywistyczne - wyjaśnić sens aluzji literackiej - przedstawić realizm poznanych obrazów - opisać relacje między autorem-narratorem i czytelnikiem-odbiorcą XIX-wiecznej powieści realistycznej - przedstawić portret bohaterów -scharakteryzować bohaterów jako przedstawicieli epoki pozytywizmu - rozważyć postawy bohaterów -ocenić postępowanie bohaterów - przedstawić ich ideały - ocenić społeczeństwo ukazane w utworach epoki - wyjaśnić motywy postępowania bohaterów - przedstawia pozytywistyczną wymowę oglądanego filmu; - wyjaśnić sens kompozycji filmu; - zinterpretować film jako utwór o problematyce narodowej - określić kompozycję felietonu i funkcję metafory -- powiązać emocje z nastrojem wierszy Miłosza Zagajewskiego,

<p>postacie i wydarzenia – z odwołaniem do tekstu)</p> <ul style="list-style-type: none"> - wypowiedzieć się na temat losów bohaterów tekstów i ich postaw - charakteryzować bohaterów literackich -omówić przywołane w lekturach obrazy - przedstawić poglądy głównych bohaterów -określić rolę przestrzeni nadniemeńskiej i związku z nią postaci -wskazać w <i>Lalce</i> i <i>Nad Niemnem</i> obecność idei romantycznych i pozytywistycznych (np. etos walki i pracy) -określić kryteria oceny postaci w <i>Nad Niemnem</i> (np. stosunek do historii, tradycji) -opisać mogiłę powstańców w <i>Nad Niemnem</i>, zwracając uwagę na obecną w nim sakralizację <ul style="list-style-type: none"> - opowiedzieć historię Jana i Cecylii na podstawie <i>Nad Niemnem</i> - wskazać fragmenty charakteryzujące bohaterów - opisać uczucia bohaterów - wyjaśnić podstawowe pojęcia związane z utworem - wymienić postawy typowe dla epoki i odnieść je do utworów literackich - przedstawić twórców omawianych filmów - nazwać emocje związane z muzyką podczas oglądania filmu - scharakteryzować i ocenić głównych bohaterów filmu - wydzielić trzy główne wątki tematyczne omawianego felietonu i zatytułować je - wskazać przysłowie, aforyzm, obrazek humorystyczny - określić stosunek Polaków do historii na podstawie felietonu - odnieść się do faktów z biografii autorów współczesnych wierszy - podać przyczyny zmian miejsca znanego autorowi z dzieciństwa - popierać argumentami własne sądy - wypowiadać się w podstawowych (szkolnych) formach gatunkowych, jak: rozprawka, referat, interpretacja utworu literackiego -nazwać i wyjaśnić podstawowe pojęcia epoki -czytać ze zrozumieniem tekst nieliteracki, tzn.: <ul style="list-style-type: none"> populamonaukowy, publicystyczny, naukowy (np. filozoficzny lub teoretycznoliteracki) -wyodrębnić tezę (główną myśl) całego tekstu lub jego fragmentów (np. akapitu) -określać nadawcę i adresata tekstu -określać główną funkcję tekstu -nazywać najważniejsze środki językowe występujące w tekście -określić cechy języka mówionego i pisanego. 	<p>romantyczne i pozytywistyczne</p> <ul style="list-style-type: none"> -scharakteryzować wynalazców ukazanych w <i>Lalce</i> -określić narratorów w <i>Lalce</i> i rolę każdego z nich (odwołując się do tekstu) -wskazać różne możliwości interpretacji tytułu powieści B.Prusa -zinterpretować <i>Lalkę</i> jako powieść o miłości, społeczeństwie, rodzącym się kapitalizmie, rozkładzie społecznym, mieście itp. -określić symboliczne sensory scen literackich -scharakteryzować warstwy społeczne scharakteryzowane przez pisarzy pozytywistycznych - określić zalety i wady bohaterów pozytywistycznych -zinterpretować <i>Lalkę</i> jako powieść wielkich rozczarowań epoki, przedstawia krytyczny i pesymistyczny obraz polskiego społeczeństwa w drugiej połowie XIX w. -wymienić asymilację Żydów, emancypację kobiet oraz pracę u podstaw (oświatę wsi) jako punkty programu pozytywistycznego; odnaleźć je w literaturze epoki -dokonać analizy i interpretacji noweli M. Konopnickiej <i>Mendel Gdański</i>: -zanalizować postawy innych postaci wobec pogromu żydowskiego -zinterpretować przesłanie noweli <i>Mendel Gdański</i>: - przedstawić poglądy bohaterów - wskazać związek między poszczególnymi scenami filmu - określić ich nastrój - wskazać cechy gatunkowe felietonu - wyjaśnić, na czym polega autobiografizm wierszy Miłosza Zagajewskiego , Kamockiego -porównuje opisy przestrzeni w <i>Nad Niemnem</i> (np. dworu i zaścianka jako sposobu prezentacji ich mieszkańców) -wskazać ezopowy sposób mówienia o powstaniu styczniowym w <i>Nad Niemnem</i> -dokonuje analizy i interpretacji opisu mogiły powstańczej w <i>Nad Niemnem</i>, zwracając uwagę na obecną w nim sakralizację i funkcje środków językowych -określić, jakie znaczenie miał dla Bohatyrowiczów grób Jana i Cecylii - tworzyć stosowną i skuteczną wypowiedź - posługiwać się cytatami - uczestniczyć w dyskusji - wykorzystywać w analizie i interpretacji tekstu podstawowe konteksty --wskazać filozoficzne podłoże epoki -- wskazać cechy stylu koleżanki / kolegi -wskazać elementy obrazowości właściwe literaturze realistycznej - stwierdzić, czy opis dotyczy fikcji 	<p>plany wynalazców z <i>Lalki</i>,</p> <ul style="list-style-type: none"> - określić rolę ich wynalazków w życiu ludzkości - rozważyć postawę romantyczną i pozytywistyczną odwołując się np. do losów Wokulskiego -scharakteryzować sposób ukazania Żydów w <i>Lalce</i> -zinterpretować nowelę <i>Mendel Gdański</i> jako utwór propagujący program pozytywistyczny , zanalizować opisy w noweli (np. bohaterów, zachowania tłumy) -porównać znaczenia dwóch mogił w powieści <i>Nad Niemnem</i> -charakteryzować dwa modele wychowania dzieci ukazane w <i>Nad Niemnem</i> (Benedykta Korczyńskiego i Andrzejowej Korczyńskiej) - przedstawić losy bohaterów na podstawie elementów fabuły - ocenić i porównać bohaterów ekranizacji - wskazać hasła pozytywistyczne w felietonie -określić tonację emocjonalną wierszy <i>Dom, Dwór, Dworek jesienią</i>. -nazwać uczucia poety -zinterpretować los domu - zredagować tekst ukazujący obraz domu dzieciństwa dawniej i dziś na podstawie wierszy Miłosza i Zagajewskiego -czytać ze zrozumieniem tekst nieliteracki, tzn.: <ul style="list-style-type: none"> populamonaukowy, publicystyczny, naukowy (np. filozoficzny lub teoretycznoliteracki) - określić, z jakimi odmianami języka 2. połowy XIX w. mamy do czynienia we fragmencie <i>Lalki</i> - wskazać różne typy wypowiedzeń i określić ich funkcję - skomentować ezopowy sposób mówienia o powstaniu styczniowym w <i>Nad Niemnem</i> -analizuje język i styl narratora, porównuje sposób mówienia o różnych postaciach - poprawnie dokonać podsumowania epoki - przedstawić wyczerpująco jej najważniejsze przesłanki ideowe i osiągnięcia artystyczne 	<p>Kamockiego</p> <ul style="list-style-type: none"> - wskazać uniwersalizm wypowiedzi poety - porównać losy obu domów dzieciństwa -wskazać różne formy narracji (pierwszoosobową, trzecioosobową, monolog wewnętrzny, mowę pozornie zależną) i określić ich rolę w powieści realistycznej określić funkcje zastosowanych w powieści retrospekcji -zinterpretować powieść, wykorzystując różne konteksty (np. historyczny, literacki itp.) -zanalizuje opisy w noweli <i>Mendel Gdański</i> (np. bohaterów, zachowania tłumy) i określić ich funkcje -porównać znaczenia dwóch mogił w <i>Nad Niemnem</i> -wskazać środki stylistyczne służące sakralizacji i heroizacji w <i>Nad Niemnem</i> - czytać tekst ze zrozumieniem jego różnorodnych sensów, funkcji, znaczeń metaforycznych i symbolicznych, -sytuować tekst w podstawowych kontekstach -dostrzegać w tekstach kultury obecność archetypów i toposów -określić, na czym polega uniwersalna wartość utworów pozytywistycznych. -interpretować poznane utwory w kontekście aksjologicznym/wartościującym/ i historycznym. -oceniać i porównywać bohaterów poznanych lektur. -rozpoznawać i definiować gatunki literackie oraz środki artystyczne, określać ich funkcje. -przeprowadzić syntezę materiału literackiego i problemów obecnych w epoce -wskazać charakterystyczne cechy odmian polszczyzny 2. połowy XIX w. - wskazać elementy ożywiające wywód - wskazać elementy nacechowane emocjonalnie, ujawniające stosunek do zagadnienia -samodzielnie dokonać podsumowania epoki - interesująco przedstawić jej najważniejsze przesłanki ideowe i osiągnięcia artystyczne - odnieść się do różnych tekstów kultury, własnych lektur, doświadczeń i przemyśleń
---	--	--	---

<p>-- wyjaśnić, co oznacza „styl życia” - wymienić kilka cech języka współczesnej młodzieży</p> <p>- określić dominującą funkcję językową w tekście Tuszyńskiej - wybrać przykłady realizacji stylu informacyjno-dziennikarskiego i urzędowego ze współczesnych tekstów i wypełnić tabelę zamieszczoną w podręczniku</p> <p>- dokonać podsumowania dość powierzchownie, zna podstawowe problemy, zagadnienia - potrafi połączyć twórców z ich utworami</p>	<p>czy rzeczywistości pozaliterackie -dokonać podsumowania epoki; - wskazać dość ogólnie jej najważniejsze przesłanki ideowe i osiągnięcia artystyczne -określić, jakie znaczenie miał dla Bohatyrowiczów grób Jana i Cecylii</p>		
--	---	--	--

Na ocenę celującą uczeń opanował doskonale wiadomości i umiejętności przewidziane na ocenę bardzo dobrą oraz biegle posługiwał się zdobytą wiedzą i nabytymi umiejętnościami w rozwiązywaniu problemów teoretycznych lub praktycznych

3.MŁODA POLSKA

Artyści o artystach – autotematyzm literatury modernizmu.

Liryka modernizmu.

Ewolucja postaw w twórczości poetów młodopolskich.

Realistyczny portret miasta i wsi w literaturze Młodej Polski.

Tradycja romantyczna i pozytywistyczna w literaturze młodopolskiej.

Bohaterowie prozy modernistycznej w poszukiwaniu wartości.

Dramat młodopolski.

Nawiązania do modernistycznych toposów i motywów w literaturze współczesnej.

Teksty literackie

Kazimierz Przerwa Tetmajer, wiersze (wybór)

Jan Kasprówicz *Dies irae* (fragmenty).

Leopold Staff, wiersze (wybór)

Stanisław Korab-Brzozowski, wiersze (wybór)

Maria Konopnicka *Rota*

Stefan Żeromski *Ludzie bezdomni*,

Stanisław Wyspiański *Wesele*

Władysław Stanisław Reymont *Chłopi*, t. 1: *Jesień*

Fiodor Dostojewski *Zbrodnia i kara*

Joseph Conrad *Jądro ciemności*

Inne teksty kultury

Fryderyk Nietzsche *Poza dobrem i złem* (fragmenty)

Claude Monet *Impresja – wschód słońca*

Edward Munch *Krzyk*

Andrzej Wajda *Wesele*

Tadeusz Boy-Żeleński *Baudelaire, poeta krakowski* (fragmenty)

Dialog z przeszłością

Anna Świrszczyńska *Rozczarowana i szczęśliwa*

Julia Hartwig *Wezwanie*

Pojęcia kluczowe np.

– Świat idei: modernizm, Młoda Polska, neoromantyzm, fin de siècle, nietzscheanizm, schopenhaueryzm, dekadentyzm, nihilizm, immoralizm, relatywizm, manicheizm, mizoginizm, „sztuka dla sztuki”, Nirwana, „rozpaczliwy hedonizm”, katastrofizm, chłopomania, idealizm, społecznikostwo, (post)kolonializm.

– Organizacja dzieła literackiego: manifest, impresjonizm, ekspresjonizm, naturalizm, secesja, synekdocha, erotyk, synteza sztuk,sonet, dialektyzacja, powieść modernistyczna, narracja personalna, rymy (męskie – żeńskie, dokładne – niedokładne, gramatyczne – niegramatyczne), układ rymów (krzyżowy, okalający, parzysty).

Uczeń powinien na ocenę:

DOPUSZCZAJĄCĄ	DOSTATECZNĄ to, co na ocenę dopuszczającą , a także:	DOBRA to, co na ocenę dostateczną , a także:	BARDZO DOBRĄ to, co na ocenę dobrą , a także
-wyjaśnić znaczenie pojęć „Młoda Polska”, „modernizm”,	-podać cechy modernizmu jako epoki;	-przedstawić strefę ideową epoki -przedstawić zmiany w sztuce	-scharakteryzować epokę w kontekście innych okresów z

<p>„neoromantyzm”;</p> <ul style="list-style-type: none"> - podać daty wiążące się z trwaniem Młodej Polski w Polsce i analogicznych zjawisk w Europie; -znać inne nazwy epoki i wyjaśnić ich znaczenie. -wymienić kierunki filozoficzne popularne w modernizmie (A. Schopenhaur, F. Nietzsche, H. Bergson) oraz pokrótce przedstawić ich główne założenia. -wymienić kierunki artystyczne epoki (impresjonizm, ekspresjonizm, symbolizm, naturalizm, secesja) oraz ich podstawowe wyznaczniki - wymienić cechy Nietzscheańskiego nadszłowieka; - podać źródła „moralności niewolników” według Nietzschego; - przedstawić genezę modernistycznych utworów; - wypowiedzieć się na temat bohaterów tekstów modernistycznych i ich postaw; - wymienić postawy typowe dla Młodej Polski i odnieść je do utworów literackich - omówić młodopolskie koncepcje artysty i sztuki ukazane w artykułach programowych oraz w utworach literackich - analizować i interpretować wybrane teksty młodopolskie z wykorzystaniem właściwych podstawowych pojęć teoretycznoliterackich i kategorii estetycznych - popierać argumentami własne sądy - wypowiadać się w podstawowych (szkolnych) formach gatunkowych, jak: rozprawka, referat, interpretacja utworu literackiego -przedstawić bohaterów literackich lektur z poziomu podstawowego („Wesele”, „Chłopi” t. 1, „Ludzie bezdomni”, „Jądro ciemności”). -wskazać na główne elementy świata przedstawionego lektur -określić gatunki literackie poznanych tekstów i występujące w nich środki artystyczne. -nazwać i wyjaśnić podstawowe pojęcia epoki -czytać ze zrozumieniem tekst nieliteracki, tzn.: popularnonaukowy, publicystyczny, naukowy (np. filozoficzny lub teoretycznoliteracki) -wyodrębnić tezę (główną myśl) całego tekstu lub jego fragmentów (np. akapitu) -określać nadawcę i adresata tekstu -określać główną funkcję tekstu -nazywać najważniejsze środki językowe występujące w tekście -określić cechy języka mówionego i pisanego. -określić, czym jest stylizacja i wymienić rodzaje stylizacji w poszczególnych utworach (np. ” Wesele”, „ Chłopi”). 	<ul style="list-style-type: none"> - podać okoliczności wiążące się z początkami Młodej Polski w Polsce i analogicznych zjawisk w Europie; - podać przykłady dzieł secesyjnych, impresjonistycznych, ekspresjonistycznych -podać zasady „człowieka szlachetnego pokroju”; wskazać źródła i znaczenie wybranych toposów i symboli - określać wartość użytych w tekście środków z różnych poziomów języka - rozpoznać cechy stylu artystycznego - tworzyć stosowną i skuteczną wypowiedź - posługiwać się cytatami - uczestniczyć w dyskusji - wykorzystywać w analizie i interpretacji tekstu podstawowe konteksty -wskazać filozoficzne podłoże epoki -wskazać na związki epoki Młodej Polski z romantyzmem. -podać przykłady impresjonizmu, symbolizmu i ekspresjonizmu w sztuce. -nazwać i zdefiniować młodopolskie prądy artystyczne i wskazać ich konkretyzacje w literaturze. -scharakteryzować postacie literackie. -interpretować liryki młodopolskie i dostrzegać w nich nurty artystyczne i filozoficzne. -wskazywać na środki artystyczne występujące w lirykach młodopolskich i nazwać je. -zdefiniować pojęcie stylizacji i wskazać jej rodzaje w omawianych tekstach -wymienić gatunki literackie modernizmu i wskazać ich cechy 	<ul style="list-style-type: none"> -scharakteryzować wybrane kierunki w sztuce na podstawie dzieł sztuki -opisać filozofię F.Nietzschego - odczytać i porównać dzieła różnych sztuk z uwzględnieniem specyfiki ich języka - dostrzegać w omawianych utworach dialog z tradycją - określić funkcję użytych w tekstach środków językowych oraz obecnych w nich kategorii estetycznych -zdefiniować postawy typowe dla Młodej Polski i odnieść je do utworów literackich (dekadentyzm, nietzscheanizm,, humanizm) oraz wskazać właściwe dla nich środki artystyczne. -przedstawić powiązania Młodej Polski z innymi epokami (podobieństwo z romantyzmem, sprzeczność z pozytywizmem). -charakteryzować i oceniać postacie literackie -dokonać analizy i interpretacji wierszy młodopolskich, wskazując typowe dla epoki motywy, postawy i środki artystyczne oraz ich funkcje. -omówić młodopolskie koncepcje artysty i sztuki ukazane w artykułach programowych oraz w utworach poetyckich. -wskazywać na środki artystyczne występujące w lirykach młodopolskich i nazwać ich funkcje -na przykładzie konkretnego utworu omówić cechy powieści młodopolskiej. -na przykładzie konkretnego utworu wskazać cechy dramatu symbolicznego. -czytać ze zrozumieniem tekst nieliteracki, tzn.: popularnonaukowy, publicystyczny, naukowy (np. filozoficzny lub teoretycznoliteracki) -znać i rozpoznawać odmiany terytorialne i środowiskowe polszczyzny. -znać cechy stylów funkcjonalnych (potoczny, publicystyczny, naukowy i artystyczny). 	<p>uwzględnieniem charakterystycznych pojęć</p> <ul style="list-style-type: none"> -porównać dzieła sztuki realizujące różne kierunki - czytać tekst ze zrozumieniem jego różnorodnych sensów, funkcji, znaczeń metaforycznych i symbolicznych, -rozpoznawać konwencje, style, - sytuować tekst w podstawowych kontekstach, -dostrzegać w tekstach kultury obecność archetypów i toposów modernistycznych - wyjaśnić, na czym polegała idea syntezy sztuk - rozpoznawać w tekstach charakterystyczne cechy stylu poznawanych epok literackich -określić, na czym polega uniwersalna wartość utworów młodopolskich. -wskazać źródła i znaczenie wskazanych archetypów, toposów i symboli (Polska w grobie, mogiła, Wawel – święte miejsce polskości; życie – wędrówka, koło życia, błędne koło). -interpretować poznane twory w kontekście aksjologicznym/wartościującym/ i historycznym. -oceniać i porównywać bohaterów poznanych lektur. -rozpoznawać i definiować gatunki literackie oraz środki artystyczne, określać ich funkcje. -przeprowadzić syntezę materiału literackiego i problemów obecnych w epoce. . -określić relacje między językiem narodowym a odmianami terytorialnymi i środowiskowymi. -rozpoznać i ocenić cechy kolokwialne w tekście pisanym.
---	---	---	---

Na ocenę celującą uczeń opanował doskonale wiadomości i umiejętności przewidziane na ocenę bardzo dobrą oraz biegle posługiwał się zdobytą wiedzą i nabytymi umiejętnościami w rozwiązywaniu problemów teoretycznych lub praktycznych

4. Dwudziestolecie międzywojenne

Treści nauczania

Czas trwania epoki
Kultura dwudziestolecia – kontynuacja i awangarda
Sytuacja polityczna Europy po I wojnie światowej
Oznaki kryzysu kultury europejskiej
Codziennosc jako temat literatury dwudziestolecia międzywojennego

Rewolucja jako *zmierzch świata* i cywilizacji europejskie
Wizje odrodzonej Polski
Grupa poetycka Skamander
Nowy model języka poetyckiego w liryce międzywojnia
Kobiety i kobiecość w poezji i prozie międzywojennej
Problematyka społeczna powieści międzywojnia
Starość i śmierć w literaturze międzywojnia
Refleksje egzystencjalne w poezji i prozie międzywojnia
Sposoby wzbogacania zasobu leksykalnego polszczyzny

Etykieta językowa – zasady językowego *savoir-vivre*'u

Zależność między kształtem językowym wypowiedzi a kontekstem pragmatycznym (nadawca, odbiorca, sytuacja komunikacyjna)

Teksty literackie

S. Żeromski *Przedwiośnie*
Z. Nałkowska *Granica*
Poezja : J. Tuwima, J. Lechonia, K. Wierzyńskiego, A. Słonimskiego, M. Pawlikowskiej-Jasnorzewskiej, K. Hłakowiczówny, H. Poświatowskiej, B. Leśmiana

Inne teksty kultury

T. Lempicka *Autoportret w zielonym bugatti*
M. Chagall *Ja i miasteczko, Wiolonczelista*
H. Matisse *Radość życia*
A. Rodin *Pocałunek*
C. Brâncuși *Pocałunek*
– D. Hitz *Dziewczyna na polu maków*
– J. Malczewski *W tumanie*
Z. Waliszewski *Wyspa miłości*
W. Weiss *Kryzys*
O. Spengler *Zmierzch Zachodu*

Pojęcia kluczowe : nacjonalizm, faszyzm, nazizm, sanacja, komunizm, historiozofia, awangarda, abstrakcjonizm, dadaizm, kubizm, futurizm, surrealizm, fantastyka w malarstwie, liryzm malarski, prowincja, rewolucja, konflikt etniczny, powieść polityczna, utopia, pragmatyzm, proletariatus, idealizm, tradycjonalizm, scenariusz, adaptacja filmowa, witalizm, urbanizm, biologizm, kolokwializacja, antysemityzm, autorytaryzm, epigramat, paradoks, *gender*, fantastyka, powieść psychologiczna, introspekcja, determinizm biologiczno-środowiskowy, kompozycja chronologiczna, relatywizm etyczny, narracja personalna, powieść-rzeka, animizacja, sensualizm, liryzm, archaizm, neologizm, neosemantyzm, lokucja, illokucja, per lokucja, etykieta językowa, synestezja.

Uczeń powinien na ocenę:

DOPUSZCZAJĄCĄ	DOSTATECZNĄ	DOBRA	BARDZO DOBRĄ
	to, co na ocenę dopuszczającą , a także:	to, co na ocenę dostateczną , a także:	to, co na ocenę dobrą , a także
-podać daty wiążące się z dwudziestolecie międzywojennym w Europie i w Polsce; -wymienić i krótko charakteryzować kierunki artystyczne początku XX w.: futurizm, ekspresjonizm, surrealizm, dadaizm -- wyjaśnić podstawowe pojęcia; -wymienić główne tendencje i hasła	- podać cechy dwudziestolecia międzywojennego jako epoki; - określić sytuację polityczną Europy po I wojnie światowej; - określić cechy antyku greckiego i rzymskiego według Spenglera; - scharakteryzować współczesne miasto; - przypomnieć symbolikę	- przedstawić zmiany w sferze sztuki; - wyjaśnić rozróżnienie między kulturą a cywilizacją; - określić relację między kulturą a cywilizacją; - przedstawić, jak Spengler postrzega metropole i skutek ich istnienia dla cywilizacji;	- przedstawić sferę ideową epoki; - wyjaśnić, na czym polegał kryzys, który dotknął Europę; - czytać i objaśniać obrazy dwudziestolecia międzywojennego; - wyjaśnić, jak Spengler postrzega historiozoficzną prawidłowość w upadku Rzymu; - wyjaśnić pojęcie nowego

<p>związane z nowymi kierunkami w sztuce (np.: aktywizm, bunt, szybkość, zwrot ku przyszłości, rozwój cywilizacji, masowość, deformacja, karykatura, groteska), krótko je skomentować, powołując się na przykładowe dzieła sztuki -ogólnie wyjaśnić terminy: awangarda, modernizm -wyjaśnić termin „dwudziestolecie -międzywojenne” - wskazać określenie, którym Spengler nazywa ostatnie stadium kultury zachodniej; - przedstawić, jak Spengler postrzega rolę Rzymu w historii Europy; - wymienić oznaki kryzysu kultury europejskiej według Spenglera; - wyodrębnić trzy plany kompozycji obrazu; - wymienić postaci z drugiego planu na obrazie; - określić nadawcę i odbiorcę w wierszu - przedstawić genezę <i>Przedwiośnia</i> - przedstawić bohaterów <i>Przedwiośnia</i> - przedstawić pierwsze odczuwalne dla ludzi skutki rewolucji w <i>Przedwiośniu</i> - przedstawić, kto tworzy rewolucję (<i>Przedwiośnie</i>) - opisać szklane domy na podstawie powieści S.Żeromskiego - przedstawić sposób życia w ziemiańskim dworze (<i>Przedwiośnie</i>) - wynotować ważniejsze różnice między fabułą powieści S.Żeromskiego a filmem; - przedstawić te różnice; - przedstawić narodziny i program Skamandra; - określić nadawcę i odbiorcę tekstu; - określić, do kogo zwraca się podmiot mówiący; - wskazać w tekście elementy stylizacji potocznej; - określić wspólny temat wskazanych wierszy; - wskazać w tekście paradoksy; - wskazać w wierszu elementy baśniowe podaje przykłady neologizmów i neosemantyzmów w wybranych wierszach Leśmiana - omówić różne motywy tematyczne w poezji Tuwima -dostrzec bogactwo przeżyć wewnętrznych bohatera poezji Pawlikowskiej – Jasnorzewskiej - odtwarzać losy bohatera „Przedwiośnia” Żeromskiego, zwracając uwagę na wpływ różnych czynników w procesie kształtowania się osobowości - podaje przykłady neologizmów i neosemantyzmów w wybranych wierszach Leśmiana - przedstawić losy bohaterów powieści <i>Granica</i></p>	<p>wskazanych na obrazie obiektów i kolorów; - określić rolę postaci z drugiego planu obrazu; - wskazać elementy fantastyki z trzeciego planu; -wskazać elementy krajobrazu prowincji na obrazie; - rozpoznać charakterystyczne cechy stylu Leśmiana -sformułuje hipotezy interpretacyjne dotyczące Leśmianowskiej wizji świata -scharakteryzować polskie ugrupowania poetyckie, wymienia ich przedstawicieli -wskazać cechy poetyki skamandryckiej w twórczości Tuwima - przedstawić portret psychologiczny i światopoglądowy bohatera <i>Przedwiośnia</i> - ocenić zachowanie C.Baryki - przedstawić, jak działa wymiar sprawiedliwości i jaką rolę odgrywają publiczne egzekucje (<i>Przedwiośnie</i>) - wyjaśnić, dlaczego szklane domy są utopią (<i>Przedwiośnie</i>) - zrekonstruować programy dla Polski, wskazać ich zalety i wady (<i>Przedwiośnie</i>) - zestawić obraz Nawłoci z mitem szlacheckiego gniazda; - przedstawić swoje stanowisko dotyczące powieści i filmu <i>Przedwiośnie</i> - przedstawić na podstawie wiersza stosunek „ja” mówiącego do adresata; - wskazać elementy współczesności w wierszu i określić ich funkcję; - określić, w jakiej roli występuje podmiot mówiący; - określić stosunek nadawcy do adresata utworu; - wyjaśnić sens apelu podmiotu mówiącego; - określić funkcję stylizacji potocznej; - wskazać kontrast semantyczny w wymienionych wersach; - przedstawić różne sposoby ukazywania miłości w poezji; - przedstawić sposób wyrażania emocji w wierszach; - określić sens paradoksów; - określić, czemu służy nakładanie się elementów fantastycznych na realistyczne; - wskazać opozycje czasowe w utworze; -omówić ewolucję poglądów bohatera <i>Granicy</i> omawia tematy i zagadnienia poruszane w „Granicy” - określić cechy narracji i kompozycji „Granicy”, zwracając uwagę na rolę mowy pozornie zależnej i niezależnej -omówić cechy powieści</p>	<p>- wyjaśnić sens elementów obrazu i odnieść się do biografii autora; - określić związek istniejący między drugim i trzecim planem obrazu; - odtworzyć historię związku bohaterów liryku; - przedstawić symbolikę domu w wierszu; - określić nastrój wiersza -porównać wiersze - porównać postawy wobec świata w omawianych utworach - przedstawić witalizm w utworach Skamandrytów - określić rolę metaforyki w wierszach awangardowych - omówić kompozycję wiersza; - wyjaśnić sens kontrastu w omawianych tekstach - omówić kreacje bohaterek wierszy; - przedstawić wizerunek kobiety w wierszach - porównać obraz miłości w wierszach -omówić wpływ rewolucji na C.Barykę -zinterpretować „Przedwiośnie” jako powieść realistyczną, polityczną, psychologiczną i interwencyjną - omówić psychologiczne skutki terroru (<i>Przedwiośnie</i>) - wskazać, co łączy i co dzieli poglądy bohaterów (<i>Przedwiośnie</i>) - opisać świat wartości prowincji ziemiańskiej (<i>Przedwiośnie</i>) - określić, dlaczego ten świat wydaje się nietrwały; - porównać życie dworów ziemiańskich w <i>Panu Tadeuszu</i> i <i>Przedwiośniu</i>; - porównać literacki i filmowy obraz Polaków; - ocenić postaci ideowców kreowane przez aktorów w <i>Przedwiośniu</i> - ocenić rolę zmiany kostiumu bohatera w <i>Przedwiośniu</i> -ocenić sens zakończenia otwartego filmu <i>Przedwiośnie</i> -określić oryginalność wierszy Leśmiana na tle poezji XX – lecia międzywojennego -scharakteryzować poezję i postawę Tuwima -określić cechy poezji Pawlikowskiej – Jasnorzewskiej -omówić problematykę psychologiczną, filozoficzną i społeczną „Granicy” - dokonać charakterystyki wewnętrznej Z.Ziembiewicza - określić, w jakim stopniu Z.Ziembiewicz jest odpowiedzialny za swoje czyny - wyjaśnić powody zachowania bohatera <i>Granicy</i> - porównać punkty widzenia bohaterek <i>Granicy</i> dotyczące ich życia; -zanalizować konstrukcję postaci narratora – bohatera „Ferdydurke”,</p>	<p>naturalizmu i porównać z poglądami Sokratesa i Rousseau; - zredagować tekst dotyczący rzeczywistości społecznej początków XXI w. w kontekście myśli Spenglera; - zaproponować własną interpretację obrazu; - przedstawić własną interpretację utworu i wyjaśnić metaforykę tytułu; - omówić motyw prowincji w różnych tekstach kultury; - porównać tematykę i nastrój obu utworów; - porównać uczucia i obrazy światów - wskazać, które postaci pełnią wobec bohatera funkcję ojca i jakie reprezentują wartości (<i>Przedwiośnie</i>) -ocenić postawę C.Baryki - wskazać uzasadnienia dla rewolucji (<i>Przedwiośnie</i>) - wyjaśnić rolę patosu i odwołań biblijnych (<i>Przedwiośnie</i>) - wyjaśnić przyczynę masowych rzezi ludności cywilnej (<i>Przedwiośnie</i>) - ocenić skutki rewolucji; - ocenić, co jest lepsze: rewolucja czy reformy (<i>Przedwiośnie</i>) - zinterpretować przedstawiony fragment jako parabolę; - określić funkcję opowieści o szklanych domach w Żeromskiego - zrekonstruować program społeczno-polityczny komunistów (<i>Przedwiośnie</i>) - wyjaśnić ideowy wybór Baryki - ocenić program Gajowca i komunistów; - porównać utopie z różnych utworów literackich; - zanalizować środki satyryczne użyte do sportretowania środowiska Nawłoci; - ocenić i przedstawić mit Kresów Wschodnich; - porównać literackie i filmowe motywacje decyzji Baryki - ocenić prawo reżysera do zmiany zakończenia filmu; - wyjaśnić, w jaki sposób poeta tworzy dynamizm przedstawienia; - przedstawić program pozytywny poety; - wyjaśnić, na czym polega i czemu służy ambiwalentna postawa wobec tradycji; - zredagować tekst na temat dialogu z tradycją kultury; - przedstawić rolę tradycji narodowej w refleksji patriotycznej - przedstawić związek stylizacji potocznej z wymową wiersza; - zinterpretować wiersz; - wyjaśnić, w jaki sposób poeta odwołuje się do idei witalizmu; - sformułować refleksję o miłości i ocenić wizję poety - przedstawić, jak uwidoczniła się „pleć kulturowa” w wierszach - wskazać tezę interpretacyjną</p>
---	---	--	--

<ul style="list-style-type: none"> - wskazać postać narratora w <i>Granicy</i> - określić przyczyny wykluczenia społecznego bohaterów utworów XX-lecia międzywojennego - przedstawić opowiedzianą w wierszu historię; - podzielić wiersz na części kompozycyjne; - opisać sytuację egzystencjalną przedstawioną w wierszu; - wymienić uczucia wyrażane przez osobę mówiącą; - wyjaśnić, na czym polega odmienność „Ferdydurke” od utworów prozy realistycznej - przedstawić absurdalne uwikłania bohatera „Ferdydurke” w różne schematy społeczne - podać wyraz zbudowane z użyciem przedrostka i przyrostka; - wskazać wyrazy, które powstały wskutek odcięcia części wyrazu; - wypisać z wiersza neologizmy i opisać ich budowę słowotwórczą; - podać przykłady różnych intencji wypowiedzi w zależności od kontekstu; - sformułować (zgodnie z intencją) prośbę w sposób zgodny z etykietą językową, stosując różne wyrażenia grzecznościowe; 	<ul style="list-style-type: none"> psychologicznej w „Granicy” - rozpoznać zabiegi parodystyczne w „Ferdydurke” - omówić problematykę Formy w „Ferdydurke” - wskazuje cechy powieści awangardowej w „Ferdydurke” - nazwać uczucia ukazane w wierszu i określić jego nastrój - przedstawić obraz przyrody w utworze; - przedstawić prawdy o miłości zawarte w poznanych wierszach - określić funkcję powtórzeń; - podać przykłady podstawowe do pochodnych; - określić, jaką część mowy reprezentuje najliczniejsza grupa neologizmów - rozważyć przykład wyrażenia ironicznego; - określić ukryte w wypowiedziach zamierzenie - przygotować odmowny e-mail skierowany do kolegi - 	<ul style="list-style-type: none"> - omówić poetykę groteski i oniryzmu w „Ferdydurke” - wskazać w utworze środki stylistyczne służące oddaniu emocji; - określić związek między odbieraniem przyrody a miłosnym doświadczeniem; - określić, jak podmiot tworzy liryzm wypowiedzi; - określić symboliczną wymowę obrazu natury; - przedstawić symboliczną interpretację użytych w wierszu środków; - określić, jak poeta buduje liryzm utworu; - opisać nastrój wiersza - utworzyć neologizmy; - podać przykłady wyrazów złożonych; - wskazać w wierszu neosemantyzmy i podać ich znaczenia; - podać znaczenia neologizmów z wiersza; - wskazać w wierszu wyrazy utworzone za pomocą partykuły „nie” i podać ich znaczenie; - podać znaczenia neologizmów z wiersza; - stosować w wypowiedziach właściwą intencję; - zaproponować inny rodzaj reakcji bohatera na wypowiedzi - opisać intencje zawarte w pytaniu - wykazać, że wszystkie przytoczone wypowiedzi bohaterów odpowiadają etykietce językowej; 	<ul style="list-style-type: none"> wiersza i uzasadnić swój wybór; - zinterpretować puentę wiersza; - przedstawić obraz kobiety w poezji autorki dwudziestolecia międzywojennego; - wyjaśnić mechanizmy postępowania bohatera w odniesieniu do determinizmu biologiczno-środowiskowego (<i>Granica</i>) - wyjaśnić symboliczny sens wskazanej sceny <i>Granicy</i> - przedstawić wizerunek starości ukazany w tekstach - porównać literackie obrazy śmierci; - scharakteryzować miłość bohaterów; - ocenić uczucie postaci; - porównać różne obrazy miłości - ocenić myśl poety na temat związku miłości i śmierci; - podać współczesne wyrazy zapożyczone i wskazać źródło zapożyczenia - stosować w praktyce zasady etykiety językowej; - wyjaśnić, na czym polega nieszczerłość wypowiedzi matki we wskazanym fragmencie; - określić intencje wypowiedzi syna;
---	---	--	--

Na ocenę celującą uczeń opanował doskonale wiadomości i umiejętności przewidziane na ocenę bardzo dobrą oraz biegle posługiwał się zdobytą wiedzą i nabytymi umiejętnościami w rozwiązywaniu problemów teoretycznych lub praktycznych